

חמ"ד ועד על שילה גל

בעזרת אשת העדות אשתו - ציפי גל

מגישות:
נטע רוזנברג, חרות גנטק ורננה נחמן

שבט התשפ"ב
ינואר 2022

תוכן עניינים:

.....	שער	1
2.....	תוכן עניינים	1
3.....	מבוא	2
4-.....	עדות	3
		5
	מרכיבי	
6-7.....	עדות	
	מקור	
8.....	מידע	
.....	ביבליוגרפיה	
		9
1.....	רפלקציה	
		0
1.....	נספח	
		1

מבוא לעדות

בעבודה זו בחרנו ללמוד ולחקור על חייו של שילה גל. שילה נולד ב 1948 ונפטר ב 2021. בחייו היה שילה ראש המועצה הראשון של גוש עציון, תרם ופעל רבות לפיתוח הגוש. שילה נולד להורים ניצולי שואה, אביו לחם בקרב על כפר עציון, וכל חייו היו למען הגוש ושמירת המורשת של הוריו. שילה היה נשוי לציפי והם גרו ביישוב אלעזר. בחרנו לכתוב על שילה כיוון שחשוב לנו ללמוד על מורשת הגוש, ועל האנשים שפעלו למען פיתוח ויישובו ובזכותם זכינו לגור במקום זה. במהלך איסוף החומר לעבודה זכינו לראיין את אשתו של שילה, ציפי. ראינו כמה הייתה קרובה אליו, תמכה בו וטיפלה בו. למדנו על הקשר המיוחד שהיה ביניהם ועל חייהם המורכבים והמעניינים. ציפי עזרה לנו להבין לעומק את דמותו של שילה וחידשה לנו דברים רבים עליו ועל מפעליו הרבים שעליהם נפרט בהמשך העבודה. בעבודה נספר על האדם המיוחד שהיה שילה, על פעולותיו הרבות לשימור המורשת ותרומתו הרבה למען פיתוח גוש עציון .

ראיון עם ציפי גל על בעלה שילה גל ז"ל

שילה גל היה ראש המועצה הראשון של גוש עציון ופעל רבות למען פיתוח והגשמת החזון של הגוש. הוא נולד בירושלים בכ"א אדר ב' בשנת 1948, לעקיבא ומרגלית גלנדאור, שהיו ניצולי שואה. הוריו התיישבו בכפר עציון בשנת 1945 בערב ראש השנה. שילה קרוי על שם שיירת העשרה והל"ה שנפלו במצור על הגוש במלחמת העצמאות.

שילה הוא בן כפר עציון -אביו לחם ונפל בכפר עציון במלחמת העצמאות, ואמו ואחיו הגדול יעקב (ראה נספח) פונו למנזר רטיסבון, שם נולד. שילה התייתם מאביו בגיל חודש וחצי.

לאחר הפינוי מכפר עציון הם התגוררו יחד עם כל אמהות וילדי כפר עציון בגבעת עליה, שעל גבול יפו-בת ים במשך 12 שנה, ולאחר מכן בשנת 1960 עברו לניר עציון.

לילדי כפר עציון היה ברור שאחרי כל השנים הם יחזרו הביתה ברגע שיתאפשר - כל שנה השקיפו על הגוש בערגה. כל סיפור הילדות שלהם היה סביב הגוש- היו להם קייטנות שבהם בנו דגמים של הגוש, שרו שירים סביבו וכו'. הסיפור ההיסטורי של הגוש- שכל אבותיהם נפלו שם בקרב היה סוג של צוואה להמשיך את ההתיישבות בגוש.

ב-כ"ב אלול התשכ"ח 1967, לאחר מלחמת ששת הימים, כאשר שילה שירת כחייל בצה"ל הוא חזר לגוש.

כמובן שבחזרה לגוש היו קשיים רבים: האמהות פחדו שיקרה עוד פעם האסון שקרב ב-1948 והיה קשה להשיג אישור מהממשלה לחזור אבל שום דבר לא עצר אותם.

ברגע שחזרו לגוש, שילה התיישב בכפר עציון ומיד התחיל לפעול למען פיתוח הגוש והקיבוץ, והיה לאחד מהאנשים המרכזים בקבוצה. הוא עבד בתור סדרן עבודה ומרכז גד"ש. שילה נשלח מטעם תנועת הקיבוץ הדתי לשמש כמדריך משקי הקיבוץ הצעיר. שלוש שנים כיהן בתפקיד, עד שנת 1979.

בתקופה לאחר מכן החליטו להקים מועצות אזוריות בהמון מקומות בארץ- וגם בגוש עציון. לקיבוץ הדתי היה מאוד חשוב שיהיה נציג משלהם במועצה. שילה בדיוק הקים את מגדל עוז והיה בתפר בין עבודות. לקיבוץ לא הייתה סיבה שלא למנות אותו לתפקיד. זה היה בניגוד לרצונו ובהתחלה שילה לא רצה אבל הקיבוץ שכנע אותו. אשתו מספרת עליו: "הוא ראה שליחות בתפקיד, היה איש חזון וראה לרחוק"

מפה לשם הוא נשאר 20 שנה בתור ראש המועצה, משנת 1979 עד 1999 (ראה נספח). שילה היה מאושר מההתיישבות בגוש והתפתחותו. הוא תמיד היה אומר: "איך אני מאושר שיש פקקים היום בדרך לגוש!"

בתקופת כהונתו כראש המועצה שילה הקים יישובים רבים בגוש, בנה את המנהרה הראשונה בארץ- בין ירושלים לגוש עציון, באותה תקופה לא היו המון אנשים בגוש אבל בתור איש חזון הוא היה בטוח שייצטרפו לגוש עוד אלפי תושבים. החלום שלו היה שיתגוררו 100,000 יהודים בגוש ואנחנו קרובים יותר מאי פעם למטרה הזו.

הרבה מהתשתיות של הגוש זה מעשה ידיו של שילה. באותה תקופה היו המון תקציבים ואישורים מהמועצה ולכן היה לו את היכולת לעשות המון דברים אדירים. אשתו מספרת שאחד מהדברים שהוא יותר התגאה בהם בתרומה שלו לגוש היה שילוב ילדי עדולם בבית הספר האזורי. בבית הספר בגוש למדו ילדים מכל רחבי הגוש, כל יום היה אוטובוס שהסיע עובדים מעדולם לעבודתם בבתי ספר. הילדים שגרו בעדולם לא התקדמו בבתי הספר. שילה אמר שזה לא ייתכן שההורים יעבדו

אצלם והילדים לא יתקדמו בבית הספר. היו המון התנגדויות לשילוב הילדים מעדולם אבל שילה נלחם על זה והצליח.

שילה עבר ליישוב אלעזר בשנת 1992, שם התגורר עם אשתו וחמשת ילדיו עד סוף ימיו. שילה היה אהוב על כל הבריות אבל עם זאת הוא עורר לפעמים התנגדויות, אך תמיד היה נחוש בדעתו, לא ויתר וידע לעמוד על שלו. דוגמא לנחישותו היא הקמת בריכה נפרדת בגוש. הוא אמר שלא הגיוני שקיימת ישיבה גבוהה באלון שבות ולידה ישחו בבריכה מעורבת. מאוד כעסו עליו, במיוחד חברי הקיבוצים, אבל שילה אמר: "אני החלטתי וזה מה שיהיה!"

לאחר סיום תפקידו כראש המועצה היה יועץ לענייני התיישבות של ראש הממשלה אהוד ברק. לאחר מכן שילה חלה אבל למרות המחלה עדיין פעל- כתב ספרים, את אילן היוחסין של משפחתו, יצר, בנה, טיפח חממה, התנדב בפרויקט בן יהודה ועוד. דבר נוסף שעשה היה להקליד את כל מכתבי אביו לאמו מתקופת המצור ולאסוף את כל המכתבים מהאמהות שנשלחו מכפר עציון ומהאבות הלוחמים- משהו כמו 650 מכתבים, והפך אותם לספר בשם "גבורת הנצורים".

באותה תקופה שילה החליט לחקור כל מה שנכתב על הגוש בתקופת המצור, הוא הגיע למסקנה שמבחינה צבאית מאוד דאגו לגוש אבל מבחינה כלכלית הם לא קיבלו כסף כמו שאר הקיבוצים ועל זה כתב את הספר "האם הופקר גוש עציון במצור תש"ח?".

שילה כתב ספר נוסף, שאותו לא הספיק להוציא לאור בחייו, שנקרא " בן לו היה לי". הספר מספר את הסיפור של הגוש דרך המכתבים של שאול רז- בן כפר עציון שנפל בשבי במצור.

אשתו מספרת עליו: "היה איש רב פעלים וזה שישב על כיסא לא עצר אותו מלהפסיק ליצור" שילה היה בן אדם אמיתי שהולך עם האמת עד הסוף, גם אם לפעמים שילם על זה מחיר- הוא אף פעם לא ויתר. הוא לעולם לא היה מתנשא- תמיד התנהג כאחד העם. דלת משרדו הייתה פתוחה תמיד וכל אחד היה יכול להיכנס לשפוף בפניו את ליבו. הוא מאוד העריך את כל העובדים במועצה ומעולם לא פספס אירוע אליו הוזמן .

שילה תמיד כיבד אנשים, היה נאמן ועניו.

שילה נפטר ב-28 באוגוסט 2021 בגיל 73 (ראה נספח).

מרכיבי עדות

שיירת הל"ה

מחלקת הל"ה הייתה מחלקה של 40 לוחמים. בזמן מלחמת העצמאות, 35 מאנשיה (ל"ה) יצאו לתגבר את גוש עציון המנותק, ונפלו בקרב בדרכם. על המחלקה פיקד דני מס, שהיה קודם לכן מפקדו של גוש עציון. בעקבות חסימת כבישי גוש עציון-ירושלים, הוחלט שהמחלקה תגיע במסע רגלי. הם נשאו עמם נשק ותחמושת, ציוד רפואי, מצברים וחומרי נפץ לגוש עציון הנצור. המחלקה יצאה לדרך, אך לפנות בוקר הם חזרו לבסיס היציאה. למחרת, בלילה שבין ד' לה' בשבט, הם יצאו לדרך, הפעם במסלול שונה. 40 הלוחמים הגיעו בנסיעה מירושלים להר טוב. שני לוחמים נותרו במושבה מחוסר נשק, ועוד לוחם נפצע ברגלו וחזר למושבה עם שני מלווים. 35 לוחמים המשיכו במסע רגלי מפרך לעבר גוש עציון, למרות השעה המאוחרת. עם אור ראשון נתגלו הלוחמים על ידי שתי נשים ערביות ורועים ערבים, סמוך לכפר צוריף. מרחק קצר היה עליהם לעבור כדי להיחלץ מהסכנה, אך דרכם נחסמה. היה קרב קשה מאוד בין המחלקה להמוני הערבים שכיתרו אותה. לוחמי מחלקת ההר ירדו לערוץ נחל עצינה והסתתרו. בשעות אחר הצהרים הם טיפו בחזרה במדרון התלול אל גבעת הקרב. הם התגלו, והקרב התלקח שנית. הלוחמים נפגעו מאש אויב ותחמושתם אזלה. התוקפים הסתערו על הגבעה, כבשו אותה ובזזו והתעללו בגופות ל"ה הלוחמים. יומיים לאחר הקרב הביא מפקח המשטרה הבריטי, את הקורבנות לכפר עציון ושם נקברו בטקס צבאי. בין הנופלים בקרב היו לוחמי ומפקדי הפלמ"ח והחי"ש. לאחר מלחמת העצמאות הועברו ארונותיהם, יחד עם שאר הלוחמים שנפלו בקרבות גוש עציון, לקבורה בבית הקברות הצבאי בהר הרצל בירושלים. לזכרם כתב המשורר חיים גורי, אף הוא היה לוחם פלמ"ח, את שירו "הנה מוטלות גופותינו"¹.

פינוי הנשים והילדים מכפר עציון

בכ"ג טבת התש"ח, 5.1.1948, פונו רוב נשות גוש עציון וילדיהן לירושלים. הפינוי בוצע בעזרת הבריטים בעקבות תנאי החיים הלא פשוטים שהיו בגוש, התקפות חוזרות ונשנות של הערבים באיזור והדאגה לשלום הילדים. במהלך המלחמה הועלתה לדיון השאלה על פינוי האמהות והילדים. הם היו במצב של מלחמה, מצב המסכן את חייהם של מי שאינם יכולים להלחם, אך מצד שני ידעו שהפינוי יוביל להתפרקות הקיבוץ והפיכתו לבסיס צבאי. לאחר דיונים ממושכים הוחלט לפנות את האמהות והילדים. כבר באותו לילה הם פונו למשואות יצחק השכנה ומשם למנזר רטיסבון ולשכונת בית הכרם בירושלים. ברגע שפינו אותם הקיבוץ פורק ולא ידעו מה יהיה המשכו. לאחר הפינוי, עד סוף המלחמה, הם חיו באי וודאות והיה ניתוק בין הלוחמים בגוש לנשים והילדים בירושלים. הם תקשרו וכתבו אחד לשני את תחושותיהם ורגשותיהם במכתבים שנשלחו עם שיירות האספקה לגוש.

¹ "סיפור הל"ה". מרכז מורשת גוש עציון

168 לוחמים נפלו בקרבות בכפר עציון ובהם אבות ואמהות רבים. כמעט כל ילדי הגוש שנולדו מאז הקמתו ועד סוף המלחמה הפכו ליתומים.²

יישוב אלעזר

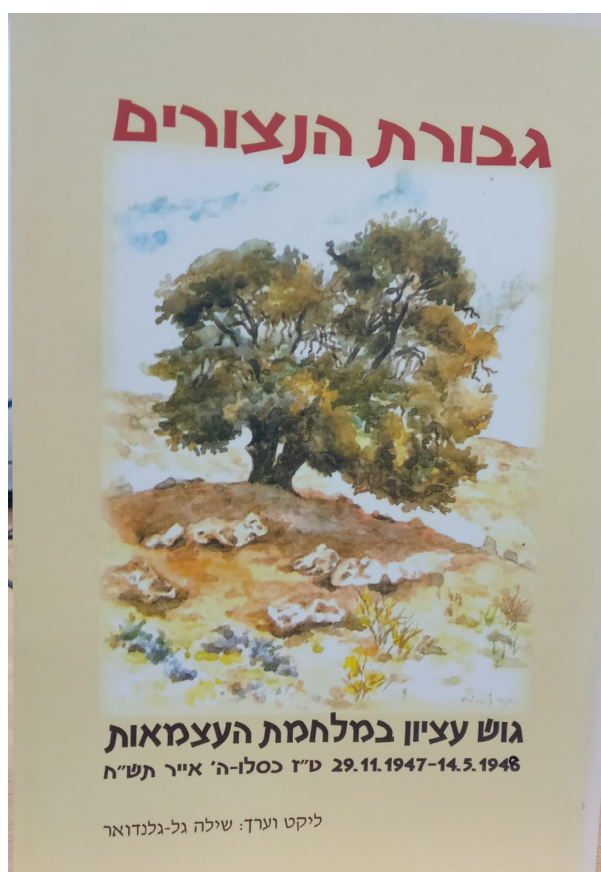
היישוב אלעזר הוא התנחלות ויישוב קהילתי דתי בגוש עציון, 18 ק"מ דרומית לירושלים. הוא הוקם ככפר תעשייתי ומושב שיתופי על ידי גרעין משפחות אקדמאים דתיים שעלו מארצות הברית. חברי גרעין זה היו פחות אדוקים ברעיון השיתופי מגרעינים אחרים. מלכתחילה היישוב תוכנן ל-100 משפחות, וב-1 באוקטובר 1975 נחנך המקום על ידי 11 המשפחות הראשונות. בעת הקמתו נקרא היישוב באופן זמני "עציון ג'", ולאחר מכן קיבל את השם "אלעזר", על שם אלעזר החורני, שנהרג בקרב בית זכריה בקרבת מקום. בשנים הראשונות התפרנסו תושבי המקום משירותי מחשוב. בשנת 1988, כשבמושב היו רק 18 משפחות, התפרק המושב השיתופי, והיישוב הפך ליישוב קהילתי. בשנות ה-80 וה-90 נותר היישוב קטן, אך ב-2017 מנה היישוב כ-500 משפחות. עד שנת 2010 התקיימה ביישוב תעשייה זעירה בכמה ענפים, שרידי המושב החקלאי, שהלכה ודעכה עם השנים. ב-2011 הוקמה שכונה חדשה בשטח שבו שכנו מבני התעשייה והלולים של המושב.

בפברואר 2001 הוקמה שכונת "נתיב האבות" או "דרך האבות" בצפון מערב היישוב. השכונה הוקמה ללא הליך תכנוני ונחשבת למאחז בלתי חוקי, ובפברואר 2018 פונו בהחלטת הממשלה 15 משפחות מהשכונה.³

פרויקט בן יהודה

פרויקט בן-יהודה הוא מיזם התנדבותי שעוסק ביצירת ספרייה דיגיטלית של ספרות עברית (שירים, מאמרים ועוד) המוגשת לציבור באתר אינטרנט בחינם. הפרויקט התחיל בשנת 1999, כשאסף ברטוב החל להקליד בהתנדבות שירה עברית. הוא פרסם הודעה קטנה בתחתית השיר שפרסם וכך הצטרפו אליו מתנדבים נוספים. מטרת הפרויקט הן שימור היצירות העבריות, הנגשתן לציבור הרחב, ועידוד העיסוק בהן. צוות הפרויקט, הבנוי ממתנדבים, מכין עבור כל יוצר רשימה ביבליוגרפית של יצירותיו, והן מאותרות בספריות שונות ברחבי הארץ. המתנדבים מקלידים ומגיהים את החומר שמקבלים, ואת עבודתם מעלים המתנדבים למערכת המשימות ותוך זמן קצר הם מקבלים משימה חדשה. כל עבודת הפרויקט נעשית בהתנדבות מלאה. בפרויקט עוסקים גם במתן הרצאות על הפרויקט. העבודה נעשית בעזרת ספריות, ארכיונים, ומומחים בתחום השפה והספרות.⁴

² "ילדי כפר עציון." בית ספר שדה כפר עציון
³ "אלעזר (יישוב) – ויקיפדיה.
⁴ פרויקט בן-יהודה - דף הבית

מקור מידע

גבורת הנצורים הוא ספר שכתב שילה גל המורכב מאוסף מכתבים שכתבו לוחמי גוש עציון לנשותיהם בזמן המצור. קטעי המכתבים המוצגים בספר מתארים לנו את הקושי והגבורה שבה לחמו לוחמי כפר עציון ואת המצב בו היו שרויים.

שילה הקדיש את הספר לזכר 241 הלוחמים שנפלו בגוש עציון, ולזכר אביו, עקיבא גלנדואר, שנפל בקרב האחרון על כפר עציון בד' באייר תש"ח.

הספר עוזר להבין טוב יותר את המצב שהיה בגוש עציון בזמן מלחמת העצמאות, המצור והמחסור בו היו שרויים. דרך המכתבים המובאים בספר אפשר ללמוד על מצבם הקשה של לוחמי כפר עציון, ושל הנשים והילדים שחיו בירושלים באי ודאות וניתוק מהגברים ולראות כיצד התמודדו עם זה. הספר מציג דוגמה אחת ממפעליו הרבים של שילה, ומציג את התקופה שהייתה כל כך משמעותית בחייו.

ביבליוגרפיה

“אלעזר (יישוב) – ויקיפדיה. ויקיפדיה, 19 ינואר 2022,

[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%90%D7%9C%D7%A2%D7%96%D7%A8_\(%D7%99%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%91](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%90%D7%9C%D7%A2%D7%96%D7%A8_(%D7%99%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%91)

“האיש שבנה את גוש עציון. חדר מצב, חגי הוברמן, 3 ספטמבר 2021,

<https://www.mazav.co.il/%D7%9B%D7%AA%D7%91%D7%95%D7%AA/%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA/%D7%91%D7%90%D7%A8%D7%A5/%D7%94%D7%90%D7%99%D7%A9-%D7%A9%D7%91%D7%A0%D7%94-%D7%90%D7%AA-%D7%92%D7%95%D7%A9-%D7%A2%D7%A6%D7%99%D7%95%D7%9F/>

“ילדי כפר עציון. בית ספר שדה כפר עציון,

<https://www.k-etzion.co.il/%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%99-%D7%9B%D7%A4%D7%A8-%D7%A2%D7%A6%D7%99%D7%95%D7%9F>

“סיפור הל"ה. מרכז מורשת גוש עציון,

<https://www.etzion-bloc.org.il/%D7%A1%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%A8-%D7%94%D7%9C%22%D7%94>

פרויקט בן־יהודה - דף הבית,

[/https://benyehuda.org](https://benyehuda.org)

רפלקציה קבוצתית

במהלך כתיבת העבודה למדנו איך לעבוד בתור קבוצה, לחלק בינינו את העבודה באופן שווה ולעבוד ביעילות יחד. כל אחת הביאה את יכולותיה וכשרונותיה וכך הצלחנו לשלב בין יכולותיהן של כל בנות הקבוצה.

היה מעניין לשמוע את הסיפור מציפי, שהתרגשה ונהנתה לדבר עליו באהבה ובשמחה. שמחנו מאוד להכיר אותה ולדבר איתה על שילה. אנו מודות לה מאוד.

אנו חושבות שהעבודה בקבוצה הועילה לנו מאוד - כך הצלחנו לעבוד ביעילות על ידי חלוקת המשימות בין כולנו, למדנו והתעניינו יחד בנושאים שהובאו בעבודה, דבר שגרם לנו להמשיך להסתקרן וללמוד עליהם.

מקור המידע שבחרנו להביא, הספר שכתב שילה גל, עזר לנו להבין הרבה יותר וללמוד על התקופה המורכבת בה נולד שילה, והמציאות בה חיו הוא ושאר ילדי כפר עציון, שרובם התייתמו מאבותיהם בצעירותם. הספר מראה לנו עד כמה היה שילה אדם מעמיק, לומד ויודע, ולמרות מוגבלותו הפיזית לא הפסיק לחקור וללמוד.

אנו מרגישות שהצלחנו להפיק את הטוב ביותר מהעבודה, החכמנו ולמדנו המון על האדם המיוחד שהיה שילה ועל ההיסטוריה של גוש עציון, דבר שלדעתנו כל אחד שחי בגוש עציון צריך ללמוד ולדעת.

עם זאת, אנו מרגישות שיש מקומות לשיפור בעבודה האישית של כל אחת בעצמה ובעבודה כקבוצה.

שילה בילדותו, עם אמו מרגלית ואחיו יעקב

נספחים

ביקור הנשיא עזר ויצמן בגוש עציון

שילה עם רה"מ שמיר בביקור בגוש עציון

שילה נואם בחגיגות העשור לאלוף שבות

שילה גל ז"ל

המועצה האזורית גוש עציון

